

יום העצמאות

"להיות עם חופשי בארצנו"

מבוא

רוב תלמידינו נולדו בארץ, במדינה מבוססת, או עלו לישראל בצעירותם. סביר אפוא להניח שהם רואים במדינת ישראל דבר מובן מאליו ומתקשים להבין שכמעט אלפיים שנה נחשבה משאת הנפש "להיות עם חופשי בארצנו" משאלה שהגשמתה אינה אפשרית בעתיד הנראה לעין.

ביחידה זו ניסינו לשתף את התלמידים בהתרגשותם של אנשי היישוב היהודי בארץ ישראל עם היוודע תוצאות ההצבעה באו"ם בכ"ט בנובמבר 1947. תוצאות ההצבעה הזאת סללו את הדרך להקמתה של מדינה יהודית ריבונית בארץ ישראל. כדי לעזור לתלמידים להבין את גודלו של האירוע ואת משמעותו, נספר עליו מנקודת מבטם של ילדים שחיו באותם הימים.

מטרות היחידה

- התלמידים ירכשו ידע כללי על סיפור החג ומנהגיו.
- התלמידים ילמדו על החלטת האו"ם בכ"ט בנובמבר 1947 ועל השלכותיה ההיסטוריות.
- התלמידים יכירו את גודל ההתרגשות שהתרגשו בני היישוב היהודי בארץ לשמע ההודעה על קבלת החלטה זו, ויבינו את סיבותיה.
- התלמידים יבינו לעומק את משמעות המילים "להיות עם חופשי בארצנו" שבהמנון "התקווה".

חלקי היחידה

פתיחה: משחק רביעיות

חלק א: רקע היסטורי על החלטת האו"ם בכ"ט בנובמבר 1947

חלק ב: עדותו של הסופר עמוס עוז

חלק ג: להיות עם חופשי בארצנו – דמויות מספרות

חלק ד: הכרת תפילות החג

סיום: משימה אישית לחג

האמצעים הדרושים

חלק ב: מחשב מחובר למרשתת (אם אתם מתכננים להקרין סרטון בנושא ההצבעה באו"ם).

פתיחה: משחק רביעיות

הסבר והוראות להכנת המשחק ראו בקובץ "על משחק הרביעיות" שבאתר תל"י. לקישור הקליקו כאן. **קליפים לדוגמה:**

יום העצמאות	יום העצמאות	יום העצמאות	יום העצמאות
החג שלי	סיפור החג	מנהגי החג	תאריך החג ושמותיו
המשפחה שלי ואני נוהגים לבקר במחנות צה"ל הפתוחים ביום העצמאות.	בה' באייר הכריזו על הקמת מדינה יהודית עצמאית בארץ ישראל, היא מדינת ישראל. לפני כן שלטו בארץ האנגלים.	עורכים פיקניקים ומטיילים ברחבי הארץ מניפים את דגל המדינה לראש התורן צופים בזיקוקי די-נור מתקיים חידון התנ"ך העולמי	ה' באייר

חלק א: רקע היסטורי על הצבעת האו"ם בנובמבר 1947

1 קריאת הקטעים "ערב גורלי" ו"בדרך לעצמאות" (עמ' 97)

תחילה נבהיר שארץ ישראל היא חבל ארץ, איזור גאוגרפי, ואילו מדינת ישראל, היא מדינה, כלומר ישות פוליטית, שבה מוסדות שלטון, חוקים, אזרחים וכו', הנמצאת בשטחה של ארץ ישראל, ונוסדה רק לפני כמה עשרות שנים, בשנת תש"ח (1948).

אפשר לשאול את התלמידים למי יש סבא גדול (סבא רבא) או סבתא גדולה (סבתא רבתא) ולהסביר לתלמידים שמדינת ישראל צעירה מהם, ואולי אף מהסבים והסבתות שלהם. לאורך הדורות שלטו בארץ ישראל שליטים רבים. בשנים שלפני הקמתה של מדינת ישראל (משנת 1917 ועד ה' באייר תש"ח, 14 במאי 1948) הייתה ארץ ישראל נתונה לשלטון בריטי.

נוסף על כך חשוב לציין שגם לפני שהוקמה מדינת ישראל חיו יהודים בארץ ישראל, ושנוכחותו של יישוב יהודי מאורגן בארץ ישראל שלפני קום המדינה הייתה גורם מכריע בהחלטת האו"ם להסכים להקמתה של מדינה יהודית ריבונית בארץ ישראל.

בעקבות קריאת קטעי הסיפור בעמ' 97, וודאו שהתלמידים הבינו את ההסבר מהי תכנית החלוקה המופיע בסיפור. אפשר לשאול, למשל:

- מדוע אומרים שמדינות האו"ם הצביעו על "תכנית החלוקה"? באיזו חלוקה מדובר? (חלוקת הארץ לשתי מדינות, יהודית וערבית)

2 קישור בין קבלת ההחלטה באו"ם בכ"ט בנובמבר ליום העצמאות – דברי אהוד הבלש (עמ' 97)

ההצבעה באו"ם על התכנית בדבר חלוקת ארץ ישראל (החלטה 181) התקיימה ב-29 (כ"ט) בנובמבר 1947. ייתכן מאוד שהתלמידים יתקשו להבין את הקשר בין ההחלטה זו לבין יום ההכרזה על הקמת המדינה (יום העצמאות), כשישה חודשים אחר כך, ב-14 במאי 1948. חשוב להדגיש שקבלת ההחלטה באו"ם הייתה צעד מכריע בדרך לעצמאות, משום שהיא הורתה לבריטים לסיים את שלטונם בארץ ישראל וביטאה את הסכמת מדינות העולם המיוצגות באו"ם להקים בארץ ישראל מדינה יהודית עצמאית, לצד מדינה ערבית.

נ"ב לא הזכרנו ביחידה את מלחמת העצמאות משום שזהו נושא חשוב ורחב בפני עצמו. עם זאת, אם התלמידים מתעניינים, אפשר להסביר בקיצור שהערבים בארץ התנגדו לתכנית החלוקה (משום שפירושה היה הקמתה של מדינה יהודית בארץ ישראל), ואחרי קבלת ההחלטה באו"ם החלו בהתקפות נגד היישוב היהודי. וב-15 במאי 1948, אחרי שהבריטים עזבו את הארץ והיהודים הכריזו על הקמת מדינה יהודית, פלשו גם מדינות ערב לארץ ישראל והחלה מלחמת העצמאות. בסוף המלחמה נקבעו גבולות מדינת ישראל ו"השטחים" האחרים עברו לשליטת ירדן (יהודה ושומרון) ומצרים (רצועת עזה), ולא הוקמה בהם מדינה ערבית עצמאית.

הערה דידיקטית:

יש שיתפלאו למצוא טקסט של עמוס עוז בספר מיועד לתלמידים צעירים, ולכן חשוב לציין, שבהסכמתו של הסופר פישטנו מעט את הקטע המובא כאן – דילגנו על כמה משפטים ועל מילים קשות במיוחד, וגם חילקנו את הקטע לקטעים קצרים יותר ונתנו להם כותרות.

1 קריאת קטע מהספר "סיפור על אהבה וחושך" מאת עמוס עוז (משימה 2 ודיון בקטע)

לפני ההצבעה: הקטעים "עמוס מציץ לרחוב" ו"מה שמע עמוס?" (עמ' 98-99)

לאחר קריאת הקטע "עמוס מציץ לרחוב" היעזרו באיור בעמ' 98, המתאר את הסיטואציה שבה נמצא עמוס (ילד לבוש פיג'מה מציץ דרך החלון). אפשר להסביר שהתמונה מתרחשת בלילה (בארצות הברית, שם נערכה ההצבעה, הייתה זו שעת יום), ולבקש מהתלמידים לספר במילותיהם מה ראה עמוס (המון אנשים, מכל המגזרים ומכל הגילאים, מתכנסים ברחוב; הכול מחכים למה שייאמר ברדיו, לתוצאות ההצבעה בעצרת האו"ם בארצות הברית – האם תתמוך בהקמת מדינה יהודית בארץ ישראל, או לא?).

לאחר קריאת הקטע "מה שמע עמוס", אפשר לשאול: איך מתאר הסופר את המתח שהאנשים היו שרויים בו? (לא נשמע כל רעש, אנשים עמדו בשקט משום שרצו לשמוע כל מילה שתאמר ברדיו) בשיחה חשוב שיועלו הנקודות האלה:

- ההחלטה התקבלה בעקבות תמיכתם של נציגי אומות רבות בעולם בתכנית לחלק את הארץ לשתי מדינות – מדינה יהודית ומדינה ערבית.
- ההצבעה שודרה בשידור חי (נציגי המדינות הצביעו בזה אחר זה, לפי סדר האל"ף-ב"ת). כל קול היה חשוב, ועד שלא הסתיימה ההצבעה לא היה אפשר לדעת מה יהיו תוצאותיה כמסופר בעמ' 99, תכנית החלוקה התקבלה – נציגיהן של 33 מדינות הצביעו "בעד", 13 הצביעו "נגד", עשרה נמנעו, ואחד נעדר מן ההצבעה.

נ"ב

בתארו את השקט שליווה את ההמתנה לתוצאות ההצבעה באו"ם, כותב עמוס עוז: "לא דיבור לא שיעול לא מדרך נעל. יתוש לא זמזם שם". תיאור זה מזכיר מאוד מדרש המתאר את מעמד הר סיני:

כשנתן הקדוש ברוך הוא את התורה,
ציפור לא צייק,
עוף לא פרח,
שור לא געה,
אופנים לא עפו, שרפים לא אמרו "קדוש",
הים לא נודעזע,
הבריות לא דיברו,
אלא העולם שותק ומוחריש,
ויצא הקול: "אנוכי ה' אלהיך"
(מדרש שמות רבה, פרשת יתרו)

ביחידה העוסקת בחג השבועות נחזור לתיאור זה, נקרא גרסה מעובדת של המדרש הזה (ראו עמ' 122) ונדון במשמעותה של הרמיזה למתן תורה בעת סיפור על האירועים שאירעו בכ"ט בנובמבר 1947 (ראו עמ' 123).

- ביחידה זו, כדי שהתלמידים יזכרו את תיאור השקט, נשאל שאלות, כגון –
- האם יתוש באמת לא זמזם שם?
  - למה התכוון המחבר בכתיבת מילים אלו?

אחרי ההצבעה: הקטע "שמחה וששון" (עמ' 100)
אפשר לשאול את שאלה 2 עוד לפני קריאת הקטע, כדי לעזור לתלמידים להתמקד בדברים שקרו באותו לילה ואינם קורים בלילה רגיל, ובמהלך קריאת הסעיפים הראשונים (שורות 25-34) לכתוב אותם על הלוח.
לאחר קריאת הסעיף האחרון (שורות 35-39) נפנה לתלמידים את השאלה שבבועת החשיבה.

כדאי להקריין לתלמידים סרטון קצר על ההצבעה באו"ם. לקישור הקליקו כאן:

חלק ג: "להיות עם חופשי בארצנו"

1 "אני הייתי שם" (עמ' 101)

הקטעים המובאים כאן מציגים דמויות דמיוניות המגיבות להצבעה באו"ם ומשתפות אותנו במחשבותיהן וברגשותיהן. קריאת דברי הדמויות תאפשר לתלמידים ללמוד על כמה מהסיבות שגרמו ליהודים לשאוף להקמת מדינה יהודית עצמאית בארץ ישראל.

נקרא עם הילדים את הקטעים וננסה לנסח אתם את הסיבות:

דוד: שנאת היהודים בארץ המוצא

שלמה: שאיפה דתית

אסתר: השואה (תשובתה דומה לזו של דוד)

ריקי: שאיפה למדינה עצמאית "משלנו"

יעל: שאיפה למגורים במקום קבוע ובטוח

נחזור לעסוק בדמויות בחלק 2, "התקווה".

משימה 3 והצעה לריאיון

כשאנו נזכרים באירוע חשוב בחיינו אנחנו זוכרים בדרך כלל היכן היינו ברגע שהוא אירע ומה עשינו כשהדבר קרה. העובדה שאנשים רבים זוכרים מה הרגישו ומה עשו בזמן ההצבעה באו"ם בכ"ט בנובמבר 1947 מעידה על חשיבות האירוע.
נ"ב לא בטוח שכל התלמידים מכירים אנשים שחיו בשנת 1948. עם זאת, כדי להסב את תשומת לבם למשפט אחרון בשאלה 3, ולציין שגם יהודים שחיו בתפוצות בתקופה היא חשו בחשיבות האירוע.

2 "התקווה" (עמ' 102)

קריאת מילות "התקווה", משימות 4-6 ודין בהמנון

העיסוק במילות ההמנון מחזק את מטרת העל של היחידה – להעמיק בהבנת משמעות הקמת מדינה עצמאית לאחר אלפיים שנה.

• **משימות 4 ו-5** מתמקדות בבית השני של "התקווה". התקווה שבה מדובר היא "להיות עם חופשי בארצנו".

• **משימה 6** מבקשת לעזור לתלמידים להבין את המשמעות המילים "להיות עם חופשי בארצנו". לשם כך הם מתבקשים לחזור על משמעותה של מדינת ישראל בעבור הדמויות שהכירו קודם (בסעיף "אני הייתי שם").

3 דגל המדינה – דברי אהוד הבלש (עמ' 102)

דבריו של אהוד הם תזכורת לדברים שנלמדו בהרחבה בחוברת "מעגל החגים" לכיתה ב' (ראו במדריך למורה לחוברת "מעגל החגים").

4 השיר "כאן ביתי" מאת עוזי חיטמן (עמ' 103)

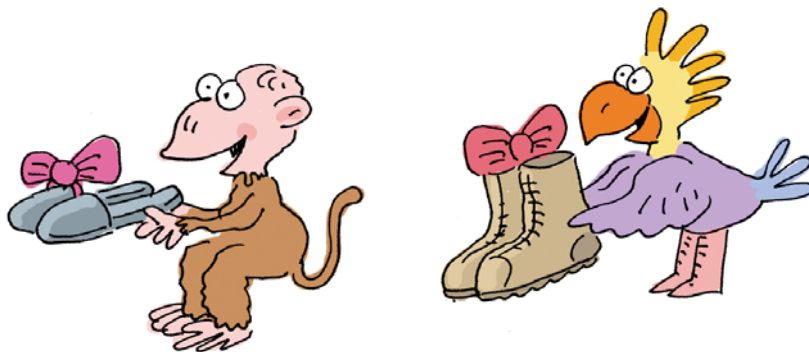

שיחה סביב השיר

- המדינה כבית – משימה 7: המילה "בית" מעלה אסוציאציות רבות: ביטחון, משפחה, יציבות, חום, שייכות ועוד. אלו הם צרכים בסיסיים ביותר של האדם. אחד מכינוייה של המדינה הוא "בית לאומי", כינוי המשקף את השאיפה להעניק לעם (ללאום), ביטחון, יציבות וחירות לעצב את עתידו.
- "ואחרי שנים אלפיים, סוף לנדודיי" – אף על פי שעוזי חיטמן לא נדד אלפיים שנה בעצמו, שורה זו בשיר רומזת למילות "התקווה" ("התקווה בת שנות אלפיים") ומבטאת את הקשר החזק שהוא מרגיש להיסטוריה של עמו ולשאיפתו למדינה עצמאית (משימה 8).

נעלי בית ונעלי עבודה (עמ' 104)

מטרת השיחה בין הקוף לתוכי בענייני הנעליים היא להשלים את התמונה: אמנם בנינו כאן בית, אך אל לנו להיות שאננים – עומדים לפנינו עוד אתגרים רבים.

חלק ד: תפילות החג

יום העצמאות הוא חג צעיר למדי בלוח העברי, אך כבר יש לו ביטויים בבית הכנסת ובסידור התפילה. לאחר מילוי משימה 8, אפשר להציע לתלמידים לחבר תפילה משלהם למדינת ישראל.

סיום: משימה אישית לחג

פעילות זו מזמינה את התלמידים לספור את דגלי ישראל המתנופפים בשכונתם.